

Kristian Djurhuus:

GRÁABÓK OG STRÍÐIÐ UM FESTIJØRÐINA

Festijørðin var stóra politiska stríðsmálið seinnapartin í 1930-unum. Stríðsevnið var Gráabók, sum skuldi tryggja smámonnum jørð, sum so mátti latast av jørðini hjá festibóndunum

42. partur

Í frásøgnini hjá Kristian Djurhuus er stríðið um festijørðina eitt heitt stríðsevni í 1930-unum. Í 1932 legði ein nevnd fram eitt álit, sum var kallað gráabók, tí tað hevði gráa permu.

Amtmaðurin, Hjalmar Ringberg, var formaður í hesi nevnd. Hinir limirnir vóru M. Winther Lutzen, J. J. Matras, M. Samuelsen og Johan H. Poulsen. Hetta var ein drúgv frágreiðing, sum taldi 95 prentaðar síður, sum snúi seg um mong mál, men serliga var tað spurningurin um festijørðina, sum skapti orðadrátt.

Í 1934 var málið fyri tingið, har ein meiriluti í búnaðarnevndini, sambandsmenn og ein sjálvstýrismaður, tóku undir við tí. Jóannes Patursson hevði sjálvur annar eitt broytingaruppskot, sum fall.

Í tinginum varð meirilutauppskotið samtykt av sambandsmonnum, javnaðarmonnum og trimum sjálvstýrismonnum. Hetta var byrjanin til, at sjálvstýrisflokkurin fór í tvíningar.

Tað stóra stríðsmálið var møguleikin hjá ognarleysum at fáa burturav almennu jørðini. Tað vóru ringar tíðir í Føroyum tá, og traðarpolitikkurin var ætlaður at vera eitt ískoyti hjá fiskimonnum og øðrum ognarleysum, sum fingi møguleika til millum annað at hava kúgv, seyð og at velja eplir.

Tað er ikki ivi um, at hetta var eitt frálíkt stig, og tað er ringt at skilja, at nakar kundi vera ímóti tí. Men tað var Jóannes Patursson, so tað forsló.

Tað er lítið, sum er skrivað alment um henda týðningarmikla partin av okkara søgu. Men hon fyllir nógv í endurminningunum hjá Kristian Djurhuus hetta tíðarskeið. Hann var ein av høv-

uðsmonnunum í hesum máli sum formaður í búnaðarnevndini hjá lögtinginum.

Tað hevur longu verið greitt frá samanbrestum millum Jóannes Patursson og Kristian Djurhuus bæði á fundum í búnaðarnevndini og á almennum fundum. Kristian er nóg so drúgvur í síni skrivning, tí verður talan um ein samandrætt av tí hann skrivar.

Men tað kann vist sigast, at Kristian var sakligur í hesum máli, sum bæði í hesum sum í øðrum málum hevði eitt sosialt medvit.

Hetta stríð kom í hæddina í 1937. Hetta sæst m.a. í Dagblaðnum í november. Tað er greitt, at stríðið fyri ein stóran part er millum Kristian Djurhuus og Jóannes Patursson. Kristian hevur í Dimmalætting eina sakliga lýsing av málinum í november. Drúgva svarið hjá Patursson kemur í trimum fylgjandi útgávum av Dagblaðnum undir yvirskriftini: "Gráabók hendur Kristian Djurhuusar." Um stílin er nóg mikið at nevna, at Kristian verður meira ella minni beinleiðis lagdur undir "bóndadráp".

Men vit lata nú Kristian Djurhuus halda áfram við síni frásøgn, har tað eisini seinni verður komið aftur til hetta málið, sum er ein týðningarmikil táttur í okkara politisku søgu.

Kristian Djurhuus: Stríðið um festireglurnar

Tað var hesa tíðina eitt støðugt stríð um landbúnaðarmálina, serliga uppskotið um festireglur, sum Jóannes Patursson var harðliga ímóti.

Hesi mál vóru aftur til viðgerðar í tinginum 10-12. oktober. Har var eitt langt orðaskifti millum meg og serliga Jóannes Patursson. Hann hevði í samband við festireglurnar fingið tilfar frá norska professaranum Taranger, har hansara sjónarmið um festireglur vórðu endaleyst endurgivin. Pat-

Hjalmar Ringberg, amtmaður, var formaður í nevndini, sum gjørdi gráubók. Hansara ættarfolk hava framvegis vinir í Føroyum.

ursson helt, at hetta tilfar stuðlaði hansara sjónarmiðum.

Hetta tilfar hevði hann fingið frá landsskjalavørðinum Anthon Degn. Hann gav mær eisini hetta tilfar. Tí kundi eg í tinginum kjakast á líka fót við Patursson. Hesin tingfundur vardi í heilar 12 tímar.

Hetta mál fylti nógv í bløðunum, men í Føroyatíðindini tann 1. desember hevði Edvard Mitens eina rættuliga sakliga grein um landbúnaðarmálina, sum vóru samtykt í seinastu tingsetu. Tí roknaði eg við, at nú fór friður at vera um hesi mál frá Sjálvstýrisflokkinum. Men tað skuldi seinni vísa seg, at her fór eg heilt skeivur.

Fundir á Tvøroyri og Hvalba

Tann 8. januar 1935 vóru plakatar signar upp á Tvøroyri, sum lýstu, at Jóannes Patursson skuldi hava politiskan fund í klubbanum sama kvöld. Eg føldi tað sum mína skyldu at møta, og Petur Mohr Dam møtti eisini. Talan hjá Patursson vardi í hálvan annan tíma, har hann eftir míni meting gav eina skeiklaða mynd av samtyktu jarðarlóggávu.

Tað var greitt, at hann vildi ræða allar jarðareigarar við, at nú kundu eingin teirra, sjálvt tann minsti, føla seg tryggan fyri, at myndugleikarnir ikki fóru at taka jørðina frá honum.

Tað gjørdi hansara boðskap lættari, at fólk yvirhøvur vóru óvitandi um, hvat ið veruliga var samtykt. Annars hevði eg í Dimmalætting havt eina sakliga frágreiðing um innihaldið í lógini.

Á fundinum gjørdi eg tað sama, nevniliga at greiða frá tí, sum veruliga var samtykt, men eg hevði varhugan av, at taktikkurin hjá Patursson at skapa óvissu og iva var við at eydnast.

Petur Mohr Dam hevði eisini orðið, men tað var ikki um jarðarlógina. Hann lýddi mær í oyra, at hann var ikki so væl inni í øllum smálutum í lógini. Tí var best, at eg tók mær av hesum.

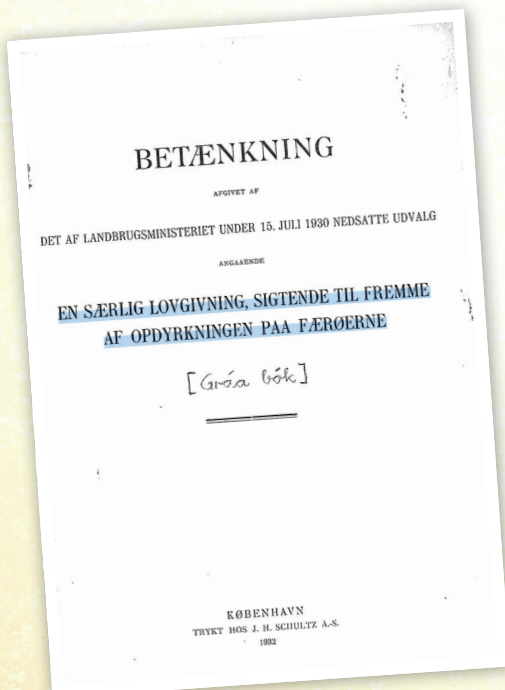
Hann tosaði tí mest um sosialismu og kapitalismu. Men hetta var kanska taktikkur. Nú hann sá, at tað var eydnast at skapa iva millum fólk um jarðarlógina, so skuldi hann ikki roknast fyri at vera í "skeiva partinum". Fundurin vardi til midnátt.

Eisini fundur í Hvalba

Dagin eftir var eg í arbeiðsørindum í Hvalba. Tá vísti tað seg, at Patursson eisini hevði lýst til fund har í bygdini, og eg fór á fundin. Her var framløgan nøkulunda tann sama sum kvöldið fyri.

Eg bað so um orðið, men tað vildi Jóannes treyðugt geva mær. Hann helt, at hann hevði leigað og goldið fundarhølið, og tað kundi eg eisini gera aftaná. Hetta varð ikki væl upptikið av áhoyrarunum, so hann gav mær kortini orðið, men nú merkti eg, at her var størri undirtøka fyri mínum sjónarmiðum enn á Tvøroyri. Fólk høvdu her eftir øllum at døma í størri mun sett seg inn í málið.

Adressan móti jarðarlógini

Forsíðan á gráubók. Hon kann fáast teldutøk frá Býarbókasavninum í Havn. bbs@bbs.fo